

Záchrana srdce v Dachau

Před 80 lety se v koncentračním táboře Dachau odehrál jeden zajímavý příběh. Hlavní roli v něm sehrál **evangelický farář Bohumír Opočenský**, jehož aktivita v táboře smrti je svědectvím o nejvyšší lidskosti v nejhrošších podmínkách.

MARTIN JINDRA
archivář a historik

Za druhé světové války nebylo možné navazovat oficiální ekumenické rozhovory mezi církvemi, zato se ale prohloubily kontakty a vztahy mezi uvězněnými kněžími a věřícími laiky. Je možné se ptát, zda právě tehdy se nevedly ekumenické hovory a nevytvářely vzájemné vazby, v nichž opravdu šlo o něco hlubokého a podstatného. „Přestože chtěl Adolf Hitler duchovní umlčet, tím, že je dal zavírat, otevřel evangeliu cestu do věznic a koncentračních táborů,“ prohlásila vůdčí osobnost Vyznávající církve v Německu Martin Niemöller.

K výrazným a nezapomenutelným postavám mezi vězni v koncentračním táboře Dachau, do něhož bylo deportováno též značné množství kněží, patřil evangelický farář Bohumír Opočenský (1900–1974), přezdívaný Opo či Opouš. Farář se zkušeností studia lékařství v Praze a německém Halle zachránil život nebo ulevil od nemoci mnoha spoluvězňům. Jiný katolický kněz, pronásledovaný totalitními režimy 20. století a člověk otevřeného srdce, František Štverák ve svých vzpomínkách „Opouš“ líčí: „Je to opravdově křesťanský druh, ochotný vstát kdykoli v noci a pomoci kamarádu... Obstarává léky, které zadarmo rozdává, a ihned vždy celé hrstě. Jeho přičiněním se později stalo, že nechodíme vůbec na ošetření do revíru, ale vše ošetřuje on sám na šhubě. Říkáme mu krátce – „Pane primáři“... Opouš, zkráceně, vykonal pro nás mnoho dobrého a my mu to nikdy nemůžeme zapomenout.“

„Obstarává léky, které rozdává, a ihned vždy celé hrstě. Jeho přičiněním nechodíme na ošetření do revíru, vše ošetřuje on sám na šhubě. Říkáme mu krátce – „Pane primáři.““

Duchovní Církve československé z Prahy-Libně Karel Valeš, který byl zatčen za projevení souhlasu s atentátem na Reinharda Heydricha před svými gymnazisty, o němž se pater Štverák ve svých pamětech opakovaně zmiňuje jako o svém dobrém příteli, se kterým mimo jiné v Dachau chodili fandit na lágrové fotbalové mače, potvrzuje Štverákova slova o Opočenského obětavosti: „Jako spolupracovník dr. Bláhy v táborové prosekture využil svých medicínských vědomostí a praxe k obětavé službě a záchraňování českých lidí, zvláště za epidemii v roce 1943 a 1944. Organizoval celé akce zasilání léků z domova a nejdražší léky a injekce zdarma a nezištně rozdával a donášel na nemocniční bloky, takže mu stovky Čechů děkují za svůj život. V konečných fázích války uschoval důležité dokumenty a listiny po zemřelých Čechách, které mohl společně s dr. Bláhou na prosekture za celou dobu shromáždit, takže se mu podařilo po osvobození dopravit do vlasti deset beden listinného materiálu, který byl odevzdán příslušným úřadům. Vím o tom bezpečně, poněvadž jsem mu mohl pomáhat.“

Opočenského služba na prosekture byla skutečně nenahraditelná, jak dokládá jedna z jeho záchranných akcí. Bohumír Opočenský se v létě 1943 během pobytu na revíru seznámil s farářem Církve československé Václavem Vyšohlídem. Po válce v církevním tisku vzpomínal na Vyšohlídkovo první kázání při čes-

kých bohoslužbách v roce 1945, v němž vyzvedl duchovní jednotu a směřování k vzájemnému bratrství kněží a kazatelů různých církví. Tuto sounáležitost oba faráři dosvědčili po smrti publicisty, filozofa a překladatele Jaroslava Šimsy, kolem kterého se v táboře shromažďovala skupinka duchovních hlásících se k reformačnímu křesťanství. Když generální sekretář Akademické YMCA 8. února 1945 podlehl nákaze skvrnitého tyfu, přenesl Václav Vyšohlídk z tábora na plantáže redaktoru Karlu Kašákovu pozůstatost: posmrtnou masku a Šimsovo srdce, které vyjmul a zakonzervoval právě Bohumír Opočenský. V červenci 1945 byly všechny ukryté památky na Jaroslava Šimsu předány Karlem Kašákem rodině a zástupcům pražské YMCA.

Odkaz kardinála Josefa Berana

Na závěr si pojďme připomenout známá, ale stále aktuální slova z prohlášení kardinála Josefa Berana na II. vatikánském koncilu. V reakci na potlačování svobody svědomí a vyznání komunistickým režimem v jeho proslovu čteme: „A tak se zdá, že církev v mé vlasti dnes bolestně pyká za hříchy a poklesky spáchané je-

Čeští kněží v Dachau po osvobození lágru

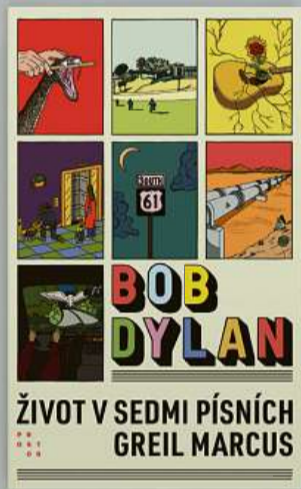
FOTO ARCHIV KARDINÁLA JOSEFA BERANA

jím jménem proti svobodě svědomí v minulosti, např. v 15. století upálením kněze Jana Husa a v 17. století donucením velké části českého lidu k opětovnému přijetí katolické víry podle zásady: „Budeš vyznávat víru své vrchnosti!“ Morální autorita naší církve velmi vzroste ve prospěch celého světa, tím spíše, stane-li se tak i v duchu pokání za hříchy spáchané v tomto směru v minulých staletích.“

Rovněž církev hlásící se k české reformaci si nesou historická provinění a zátěže – a to i z éry komunistické nadvlády –, kterými se provinily vůči svému poslání a římskokatolické církvi. A tak si v duchu kardinálových slov přejme, aby nejen mezi křesťany vítězilo lidství nad pýchou a vzájemnou nedůvěrou. Jak zdůrazňuje papež František: „Krev našich křesťanských bratrů je svědectvím, které k nám volá... Prosím, abychom se navzájem povzbuzovali v ekumenismu, který dodává odvahu k ekumenismu krve. Mučedníci patří všem křesťanům.“ Obecně řečeno, přestože se dějiny hojně projevují ničivě, duch lidskosti může vítězit.

Autor působí v Ústavu pro studium totalitních režimů a v Ústředním archivu a muzeu ČČSH

inzerce

Greil Marcus: Bob Dylan

Žijící legenda americké hudby a kulturní publicistiky Greil Marcus vypráví příběh Boba Dylana prostřednictvím jeho šesti autorských písní a jedné převzaté lidovky. Představuje umělcovu šedesátiletou tvorbu, její kořeny v americké lidové hudbě i historii a zkoumá také Dylanův obrovský vliv na světovou uměleckou scénu. Činí to natolik zevrubně a fundovaně, že nic podobného v běžné biografii nenajdeme.

Nakladatelství založené v prosinci 1989

Jan Mohnhaupt: Zvířata v Hitlerově říši

O třetí říši byla již napsána celá řada knih. Málolterá se však zabývala vztahem nacistů ke zvířatům. Přitom tento vztah byl pro samotnou nacistickou ideologii jedním z ústředních témat, které pak ovlivňovalo smýšlení i chování říšských Němců – od postoje k domácím mazlíčkům přes ochranu krajiny až po „očistu“ árijské rasy od Židů. Autor s velkými sympatiemi ke zvířatům přibližuje jejich speciální úlohu v nacionálním socialismu.

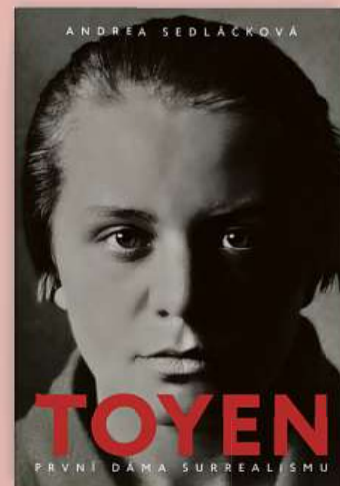

Dietrich Schwanitz: Vzdělanost

Naše vědění prochází v současnosti hlubokou proměnou a všeobecně je v západní kultuře již delší dobu pociťována krize vzdělávacího systému, případně úpadek klasického vzdělání. Kniha Dietricha Schwanitze se pokouší reagovat na tuto situaci a nově stanovit, co je základem naší vzdělanosti. Encyklopedická práce vyšla od doby svého vzniku už ve více než třiceti vydáních a byla přeložena do řady cizích jazyků. Česky vychází již ve čtvrtém vydání.

Dáváme kvalitním knihám prostor

Vychází
ve čtvrtek
19. října

Andrea Sedláčková: Toyen

Dítě bez rodiny, nemilovaná žena, chudá umělkyně. To jsou mýty, které o sobě svobodomyšlná malířka a výrazná osobnost meziválečné umělecké avantgardy šířila. Spisovatelka a filmová režisérka Andrea Sedláčková prošla desítky archivů, policejních záznamů a dosud nepublikovaných deníků, aby objevila skutečnou Toyen. Strhujícím způsobem líčí její osobní a milostný život i dění mezi českými a francouzskými surrealisty a levicovými intelektuály.